

CLEMENTIS ERVIN dr. RIPORTJA:

A Magyar Földrajzi Társaság jubilál és — lakást keres

Az idén ünnepli alapításának hetvenedik évfordulóját a Magyar Földrajzi Társaság. Ez az intézmény, amely nemzetközi viszonylatban is az elsők között áll, sok megbecsülést szerzett már a magyar tudományos életnek. Az évfordulón felkerestem Cholnoky Jenő dr. professzort, a világhírű földrajztudóst és megkértem, mondjon néhány érdekesebb adatot a hetven esztendő történetéből és jelölje meg a Társaság munkájának további irányát. Cholnoky professzor a következőket mondotta az évforduló alkalmából:

— A Magyar Földrajzi Társaságot pontosan hetven évvel ezelőtt, 1872-ben alapította Hunfalvy János, Vámbéry Ármán és Berecz Antal néhány más tudóssal és tudomány-pártolóval egyetemben; a következő esztendőben már meg is indították a Társaság „Földrajzi Közlemények” című folyóiratát.

Amikor Afrika érdekelte legjobban az embereket...

— A közlemények első kötetének bevezetőjét Vámbéry Ármán írta — mondja a professor —, a földrajztudomány „jelen állását” Hunfalvy János ismerteti, Sányi Lajos Stanley utazásáról ír, Décsi Mór a Monte Rosa megmászását örökíti meg cikkében, Kaas Ivor a buddhizmusról értekezik, Vámbéry pedig a bokharai khánság északi határán lévő sivatagokat s a Tekkesz-völgyet ismerteti az olvasókkal; a többi cikk inkább dilettánsok írása.

— Abban az időben Afrika érdekelt leginkább az embereket; a legelőtebb kontinens felfedezése ebben az időben folyt a legélénkebb ütemben. Nekünk Afrikához kevés közünk volt, ezért eleinte a Társaság is lassan fejlődött, később az ázsiai utazások felkeltették a magyar nép érdeklődését is a földrajztudományok iránt s a Társaság lassan virulni kezdett. Komoly fejlődést jelentett Lóczy Lajos elnöksége, majd átmeneti hanyatlás után Lóczy második elnöksége idején elkövetkezett a nagy fellendülés korszaka. A főtítkárságot 1904-ben és vettem át. Néhány év alatt kifizettük a felgyülemlett adósságokat s a tagok létszáma ekkor 350-ről kétezerre emelkedett. A háború alatt — az elnökséget a világháború óta én viselem — Társaságunk meglehetősen szerény keretek között működhetett, de a háború után ismét megindult a munka és nemzetközi kapcsolataink kimélyítése.

Teleki Pál a lelkes főtítkárral

— Boldogult Teleki Pál gróf sokra értékelt a Társaság munkáját és majd két évtizeden keresztül végezte a főtítkári teendőket. Ezt a megbízatását első miniszterelnöksége alatt is megtartotta. Egyszer nekem, mint a Földrajzi Társaság elnökének kormányzói kihallgatásra kellett mennem, hogy a Kormányzó egy hagyaték átvételét engedélyezze. Teleki miniszterelnök velem jelent meg az audiencián s amikor a Kormányzó Úr előtt fel akartam olvasni a kérelmet, kikapta a kezemből azzal a megjegyzéssel, hogy ez a főtítkári dolga. Mert ő elsősorban földrajztudós volt, a Társaság lelkes főtítkára ebben a pillanatban s csak úgy mellékesen miniszterelnök...

— Bizottságaink munkájából a Balatoni Bizottság értékes munkájáról kell elsősorban megemlékeznem — folytatja érdekes beszámolóját Cholnoky professzor. — Ez a bizottság adta ki a „Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei” című monográfiát 22 kötetben; a magyarnyelvű publikáció 52 centiméter hosszú polcot foglal el a könyvtárban, a német kiadás ennél is hosszabb. Erről írta a berlini földrajzi társaság folyóirata, hogy „ehhez hasonló nagyszerű monográfia nincs az egész világirodalomban”. A Balatoni Bizottság most új életre kelt s a Balatoni Intézőbizottság támogatásával folytatja nagyjelentőségű munkáját, kiadja a „Balatoni Szemle” című népszerű tudományos folyóiratot is, hogy a Balatonnak minél több barátot sze-

rezzen. Alföldi Bizottságunkban a fiatalok generációjának lesz majd sok tennivalója...

Nansen, Amundsen, Shackleton és Sven Hedin Budapesten...

— A kilencszázas évek elején indítottuk meg a „Földrajzi Könyvtár” című sorozatunkat, amely a leghíresebb felfedezőutakat ismereti, de van közöttük más tudományos problémával foglalkozó munka is, köztük például az én könyveim a Balatonról, a Földközi-tengerről stb. A sorozat hetven kötete a magyar értelmiség legkedveltebb olvasmányai közé tartozik. A „Földrajzi Közlemények” 1930 óta szigorúan tudományos írásokat hoznak, ezért adunk ki mellette egy népszerűbb folyóiratot is: a „Földgömb”-öt s az „Ifjuság és élet” című közlönyt, végül az évente tizenhárom is nagyobb példányszámban elküldött Földrajzi Zsebkönyvet.

— A Magyar Földrajzi Társaság a világ tizenegy legrégebbi hasonló társaságának egyike. Legrégibb — így tudom — az antwerpeni. Külföldi kapcsolataink mindig élénkebbek voltak, gyakran láttunk vendégül utazókat, geográfusokat, hogy tagjaink és meghívottaink előtt előadásokat tartsanak. Mi láttuk vendégül Budapesten Nansent, Sven Hedit, Amundsent és Shackletonot. Közleményeinket „Bulletin de la Société Hongroise de Géographie” címmel minden jelentősebb külföldi társasághoz eljuttatjuk, Argentínába épügy, mint Ausztráliába; az innen kapott cserepéldányok teljes sorozatai komoly tudományos értéket jelentenek. Társaságunk nemzetközi tekintélyére jellemző, hogy már 1912-ben a newyorki „American Geographical Society” hatvanéves jubileumán ott szerepeltünk a legelőkelőbb meghívott földrajzi társaságok között. A Magyar Földrajzi Társaságot ezen az összejövetelen Teleki Pál gróf képviselte; névszerint még tizenkét európai geográfus — köztük én is — volt a jubileum alkalmából az Egyesült Államok vendége...

Lakás gondok a jubileumon...

— A Földrajzi Társaság eddig Budapest székesfőváros szívésségé-

ből a régi képviselőház Sándor-utcai épületében kapott két helyiséget és egy sötét raktárhelyiséget. Balahogyán elszorogtunk benne. A székesfőváros most az egész épületet az olasz nemzetnek ajándékozta és oda költözik be a budapesti olasz kulturintézet. Ezzel kapcsolatban az épületet átrendezik, átépítik s így a Földrajzi Társaság hetvenedik jubileumára — hajléktalanul lesz. Boldogult Teleki Pál, mintha csak előre látta volna a bekövetkezőket, állandó otthont akart szerezni a Társaságnak egy lakatlanul vált Andrassy-uti villában, tárgyalásai azonban eredménytelenek voltak és a villa megvásárlása elmaradt. Most azután itt állunk hajléktalanul. Május elseje után ki kellene ürítenünk a helyiségeket és 20.000 kötetes könyvtárunkat, a magyar nemzet e nagyértékű, kulturális kincsének is helyet kell keresnünk valahol... Mi lesz a megoldás, még nem tudom — mondja Cholnoky professzor. — Saját anyagi erőnkkel nem igen tudunk otthont szerezni magunknak. Európa minden országában maga az állam gondoskodik a földrajzi társaságokról; Belgrádban, Bukarestben, Szófiában kitűnően elhelyezték ezeket a fontos intézményeket, arról nem is szólva, hogy Rómában például gyönyörű kastélyban, szép botanikus kert közepén kapott otthont az olaszok földrajzi intézete és muzeuma. Nekünk is volna elegendő értékes anyagunk, hogy földrajzi muzeumot berendezhessünk, csak éppen a — helyiség hiányzik. Pedig milyen nagyszerű lenne, ha honfitársaink és külföldről jött vendégeink előtt bemutatnánk Magyarországi földrajzi érdekességeit, nevezetességeit s a magyar tudományos munkálkodás bizonyítékait, felfedezőink utjaira vonatkozó könyveinket, térképeinket, emléktárgyainkat, fényképeinket, hogy látna és megtudná a világ, ki volt Juliánus barát, Magyar László, Körösi Csoma Sándor, Teleki Sámuel, Széchenyi Béla, Reguly, Lóczy Lajos s mit köszönhet nekik az egyetemes földrajztudomány — fejezi be érdekes beszámolóját Cholnoky Jenő dr. egyetemi tanár, a földrajztudományok világhírű magyar művelője.

Budapesten csütörtökön osztják ki a tejjegyeket

Reggel 9 óra után a megmaradt tejkészlet szabadon forgalomba hozható

Szombati számában megírta az Ujság, hogy a közellátási miniszterrendelet ad ki a tej forgalmának szabályozásáról, illetve a tejjegy bevezetéséről. A rendelet a hivatalos lap szombati számában jelent meg. Ennek értelmében Budapest területén május 26-tól az igényjogosultak tejet csak tejjegy ellenében kaphatnak. A miniszter a rendelet végrehajtásával a fővárosban Szendy Károly polgármestert bízta meg. A polgármesternek minden részletre kiterjedő intézkedése kedden jelenik meg falragaszokon.

A polgármester mindenképp meghatározza a napnak azt az időszakát, ameddig a tejárussal foglalkozó üzletek (tejcsarnokok, fűszerkereskedés stb.) a tejjegyet beváltani kötelesek. Előreláthatóan ez az időpont reggel 9 óra lesz. Amennyiben a tejárussal foglalkozóknál az igényjogosultak kielégítése, illetve a tejjegyek beváltása után tejkészletek maradnak, úgy azokat reggel 9 óra után tejjeggel nem rendelőknek is szabadon kiszolgáltathatják.

A terhesség megállapítása céljából egészségügyi intézet orvosának, vagy hatósági orvosnak díjmentesen kiállított bizonyítványát kellene bemutatni. Ugyanígy klinikák, kórházak, közületek és köztestületek által fenntartott rendelőintézetek, tüdőbeteg gondozók vagy hatósági orvosok bizonyítványa szükséges a betegség igazolásához. Az igazolványban a hatósági orvosok feltüntetik azt az időtartamot is, amelyre a tej kiutalását egészségügyi okokból indokoltnak vélik.

Mivel a főváros közlelémezési ügyosztályában statisztikák állnak rendelkezésre arról, hogy Budapesten hány három éven aluli és hány 3—14 év közötti gyermek van, illetve mennyi állagosan a terhes anyák száma, az érdekelteknek külön igazolás nem szükséges, mert tejjegyeiket a körzeti jegyirodák útján minden további eljárás nélkül megkapják. A betegeknek ellenben a körzeti irodákhoz kell eljuttatniok a hatósági orvosi bizonyítványt gyengélkedésükről és az irodák ezek alapján adják ki a tejjegyet.

Jelenleg Budapesten mintegy 60.000 három éven aluli és 100.000 három-tizenéves év közötti gyermek van, míg a terhes anyák száma 4400—4500 között váltakozik. A polgármesteri végrehajtási utasítás megszabja azt is, hogy az egyes katasztrófák mily módon sorrendben juthatnak az őket megillető tejmennyiséghez. A három éven aluli csecsemők tejjegye mindenkit megillet. A nekik kiszolgáltandó tejmennyiség naponta egy liter. A terhes anyák fejadagja félliter és a gyermek megszületése után már nem az anya kapja a nekijáró napi féllitert, hanem a csecsemő a maximális napi egy litert.

Budapesten a polgármester gondoskodik arról is, hogy a kávémerések és kifőzések rendszeresen minden nap megkapják tejkontin-

ÉVTIZEDEK óta
MEGBIZHATÓ SZAKÜZLET
Libál és März TERÉZ-KÖRUT 54 NYUGATINÁL

gensüket. A kávémeréseket és kifőzéseket a Budapesten széleszótandó napi tejmennyiség öt százaléka illeti meg. A közellátási miniszter azért engedélyezte — a vendéglátóiparokkal ellentétben — a kávémerőknek és kifőzőknek tej és tejes ételek, italok kiszolgáltatását, mert ezek közönsége a legszegényebb néprétegekből tevődik össze. A kávémerések és kifőzések előreláthatóan mintegy tiz-tizenötezer liter tejet kaphatnak naponta.

A tejjegyet nem tiltja a tejpor forgalombahozatalát, így tehát azok a vendéglátó üzemek, amelyek tejporkészlettel rendelkeznek — újában ugyanis az üzletekben nem szerethető be tejpor — azt vendégeik számára megfelelően feldolgozva kiszolgáltathatják.

Szendy polgármester rendelkezése a tejjegyeket Budapesten csütörtökön osztják ki. A házesterek csütörtök reggel jelentkeznek a körzeti jegyirodákban, ahol megkapják az igényjogosultakat megillető tejjegyeket és azokat aznap kötelesek szétosztani. A betegek tejjegyek kiosztása technikai okokból, mivel előbb hatósági orvosi bizonyítványt kell bemutatni, csak pünkösdtől történhetik meg. Kétféle tejjegyet állítottak elő a főváros Házinyomdájában, mégpedig olyképpen, hogy a két típus közötti különbség az első pillanatban felismerhető legyen.

POLITIKAI ÉLET

ANTAL ISTVÁN dr. nemzetvédelmi propagandaminiszter vasárnap Magyaróvárra érkezik. A miniszter délelőtt megjelenik és beszédet mond a Széchenyi-emléktábla leleplezésén, délután pedig résztvesz a MEP helyi nagyválasztmányának ülésén.

A BERLINBEN tartózkodó Kádás Levente belügyminisztériumi államtitkár és kísérete tiszteletére Sztójay Döme berlini magyar követ pénteken villásreggelit adott, amelyen többi között a birodalmi munkaügyi minisztérium részéről jelen volt Engel dr. államtitkár és a minisztérium több vezető tisztviselője. Sztójay Döme pohárköszöntőjében megemlékezett a magyar-német fegyverbarátságról.

TASNÁDI NAGY ANDRÁS, a képviselőház elnöke és vitéz Törs Tibor, a képviselőház alelnöke Nagyváradra érkezett. Tasnádi Nagy András délután 1/5 órakor az Erdélyi Párt székházában a MEP nagyválasztmányának ülésén beszédet mondott, majd este 8 órakor a Református Kulturális palotájában a Bethlen Gábor Társaság irodalmi estjén vitéz Törs Tiborral és Enyedy Andorral együtt előadást tartott.

Rendeletek a hivatalos lapban

3020/1942. M. E. szám alatt a kormányrendeletet adott ki az ugynevezett csiki magánjavak ideiglenes kezelése tárgyában kiadott 6010/1941. M. E. számú rendelet egyes rendelkezéseinek kiegészítése tárgyában.

31.052/1942. szám alatt a vallás- és közoktatásügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben rendeletet adott ki az ugynevezett csiki magánjavak ideiglenes kezelése tárgyában kiadott 6010/1941 M. E. számú rendelet első paragrafusa alapján megválasztott ideiglenes igazgatótanács működési szabályzatának megállapítása tárgyában.

264.100/1942. szám alatt a belügyminiszter rendeletet adott ki a magyar királyság területén lakó és a prágai Cukoripari Nyugdíjintézetnél biztosítottak, vagy azok igényjogosult hozzájáruló részére folyósított szolgáltatások tárgyában.

99.938/1942. szám alatt a pénzügyminiszter rendeletet adott ki a népközlési beadványok illetékmentességéről.

Biztosítsa gyermeke nyaralását a Mártonhegyi Gyermeküdülőben
Elsőrendű ellátás. XII., BÜROK-UTCA 27. szám. Telefon 166-663. Kérjen prospektust!